

ROZPORZĄDZENIA URZĘDOWE ŁOMŻYŃSKIEJ KURII DIECEZJALNEJ.

Nr 11

Łomża, dnia 1 listopada 1938 r.

Rocznik XII.

T R E Ś Ć:

91. Zbiór modlitw i dzieł pobożnych odpustowych.	96. Publica spectacula.
92. S. Congregatio Rituum. Variationes faciendae in rubricis Breviarii et Missalis.	97. Wino mszalne.
93. Wstrzemięźliwość i post w wigilię Bożego Narodzenia.	98. Statystyka parafialna.
94. Uroczyst. św. Stanisława Kostki.	99. Kurs charytatywny dla duchowieństwa.
95. Obchód 11 listopada	100. Kurs alkoholologii.
	101. Tydzień przeciwrakowy.
	102. Orzeczenia sądowe.
	103. Zmiany w duchowieństwie.

Nr 91

Zbiór modlitw i dzieł pobożnych odpustowych.

Św. Penitencjaria Apostolska dekretem z d. 31 grudnia 1937 r. *Quandoquidem*¹⁾ ustaliła i wydała nowy *Zbiór modlitw i dzieł pobożnych obdarzonych odpustami*²⁾, poprzednie bowiem dzieło *Raccolta* z 1898 r. zostało wyczerpane, późniejsza zaś *Collectio* z 1929 r. zawierała tylko odpusty udzielone od 1899 r. do 1928 r.

Zbiór obecny zawiera odpusty ogólne udzielone przez Papieży do końca 1937 r. Modlitwy i dzieła pobożne pominięte w tym zbiorze tracą swe dawne odpusty.

Modlitwy są podane w tym języku, w którym zostały obdarzone odpustami (przeważnie po łacinie); co się zaś tyczy tłumaczeń, to należy stosować tu przepis kan. 934 § 2 K. Pr. Kan.

Wyrażenie — „pod zwykłymi warunkami”, spotykane przy odpustach zupełnych oznacza: spowiedź, komunię, nawiedzenie kościoła lub kaplicy publicznej (dla osób wymienionych w kan. 929—także półpublicznej) i modlitwę według intencji Ojca św. Sposób spełnienia tych warunków uwzględniają kanony 925—936.

Ćwiczenia pobożne traktują się jako *publiczne* wówczas, ~~gd~~ są spełnione wspólnie w kościele lub kaplicy publicznej (dla

¹⁾ A.A.S. XXX (1938) 4, str. 110.

²⁾ Patrz Rozp Kurii Łomż. XII (1938) 7—8, str. 127.

kan. 929 — także półpublicznej), w przeciwnym razie traktuje się je jako spełnione *prywatnie*.

Zbiór podzielony jest na dwie części.

Część I zawiera odpusty dla wszystkich wiernych: sekcja I obejmuje wezwania, modlitwy i hymny do Przenajśw. Trójcy, N. Maryi P., Aniołów i Świętych; sekcja II — obejmuje modlitwy za zmarłych; sekcja III — obejmuje modlitwy z okazji rozmaitych okoliczności i potrzeb, jak: Kongresy Eucharystyczne, powołania kapłańskie i zakonne, misje, nawrócenia, rekolekcje i misje parafialne, szczęśliwa śmierć, i inne.

Część II zawiera odpusty dla pewnych grup osób. A więc są tu uwzględnieni: alumni, kapłani, zakonnicy, uczący się, młodzież, małżonkowie, rodzice.

W dodatku umieszczono odpusty za nawiedzenie niektórych miejsc świętych w Rzymie.

Podwójny indeks: modlitw i rzeczowy — zamyka to dzieło.

W określaniu odpustów cząstkowych zupełnie pominięto t. zw. kwadrageny; być może dlatego, że ten sposób oznaczania nie był dostatecznie precyzyjny.

Obecnie wszystkie odpusty, poza zupełnym, sprowadzają się do następujących rodzajów: 300 i 500 dni, 3, 5, 7 i 10 lat. Odpusty cząstkowe można uzyskać *toties quoties*.

Należy podkreślić, że zbiór powyższy, poza swoim charakterem źródłowym, jest prawdziwym skarbem dla życia wewnętrznego.

№ 92.

Sacra Congregatio Rituum ¹⁾.

VARIATIONES

FACIENDAE IN RUBRICIS BREVIARII ET MISSALIS ROMANI

Edita nuperrime a Sacra Paenitentiarum Apostolica nova Collectione precum et piorum operum, quae a Sancta Sede indulgentiis ditata sunt, ut ampliores istae largitiones suis quibusvis locis adnotarentur, abrogatis veteribus concessionibus, Sacra Rituum Con-

¹⁾ A. A. S. XXX (1938) 10, p. 292 — 295.

gregatio, vigore facultatum sibi a Sanctissimo Domino Nostro Pio Papa XI tributarum, sequentes variationes in rubricis Breviarii et Missalis Romani faciendas esse decrevit:

I — IN BREVIARIO ROMANO

1. In initio, post verba: *Ordinarium Divini Officii iuxta Ritus Romanum persolvendi*, ponatur haec rubrica:

Clericis in sacris constitutis, qui integrum divinum Officium, quamvis in partes distributum, coram Ssmo Sacramento, sive publicae adorationi exposito sive in tabernaculo adservato, devote recitaverint, conceditur: Indulgentia plenaria, si praeterea sacramentalem confessionem instituerint, ad eucharisticum Convivium accesserint et ad mentem Summi Pontificis oraverint. Pius Pp. XI, 23 Octobris 1930.

Iis vero, qui divinum Officium coram Ssmo Sacramento, ut supra, ex parte tantum recitaverint, conceditur: Indulgentia quingentorum dierum pro unaquaque hora canonica. Pius Pp. XI, 18 Maii 1933.

Iisdem autem clericis, qui divinum Officium in alias preces commutatum rite obtinuerint, si preces eiusmodi coram Ssmo Sacramento, uti supra, devote recitaverint, conceditur: Indulgentia plenaria, additis sacramentali confessione, sacra Communionem et orationem ad mentem Summi Pontificis. Pius Pp. XI, 7 Novembris 1932.

2. In eodem Ordinario, rubrica praemissa *Orationi Aperi Domine*, mutetur in aliam:

Antequam inchoetur Officium laudabiliter dicitur, sub singulari semper numero, sequens Oratio; pro qua Summus Pontifex Pius Pp. XI sub die 17 Novembris 1933 Indulgentiam trium annorum concessit.

3. Item in eodem Ordinario rubrica *Orationi Sacrosanctae* praeposita, mutetur in aliam:

Cum expletum fuerit Officium, laudabiliter dicitur sequens Oratio; pro qua Summus Pontifex Pius Papa XI sub die 1 Decembris 1933 indulgentiam trium annorum concessit. Praeterea Clericis in sacris constitutis et Sacerdotibus eam devote post Officium recitantibus Summus Pontifex Leo X defectus et culpas in eo persolvendo ex humana fragilitate contractas, indulgit. Dicitur autem flexis semper genibus in privata etiam recitatione, praeter quam ab iis, qui ob certam infirmitatem vel gravioris impendimenti causam nequeant genuflectere.

II — IN MISSALI ROMANO

Rubricae de indulgentiis appositae ad Orationes pro opportunitate dicendas ante Missae celebrationem reformentur ut sequitur:

1. Ante antiphonam *Ne reminiscaris*:

Quilibet Sacerdos, ex concessione Pii Pp. XI, sub die 3 Octobris 1936. lucrari potest: Indulgentiam quinque annorum, si ante Missae celebrationem, recitet Psalmos 83, 84, 85, 115 et 129 cum adnexa antiphona, versiculis et Oremus ut infra; plenariam, si per integrum mensem praedictas preces quotidie recitaverit, additis confessione sacramentali et oratione ad Summi Pontificis mentem.

2. Post inscriptionem *Oratio S. Ambrosii Episcopi* et ante verba *Die Dominica* inseratur rubrica:

Indulgentia trium annorum pro qualibet ex sequentibus orationibus S. Ambrosii si in die assignata recitetur. Pius Pp. XI, 3 Octobris 1936.

3. Ante aliam orationem S. Ambrosii *Ad mensam* reformetur rubrica:

Indulgentia trium annorum. Pius Pp. XI, 3 Octobris 1936.

4. Ante orationem S. Thomae *Omnipotens sempiternae Deus* sic reformetur rubrica:

Indulgentia trium annorum; plenaria, dummodo quotidiana orationis recitatio in integrum mensem producta fuerit et praeterea sacramentalis confessio, alicuius ecclesiae vel publici oratorii visitatio et ad mentem Summi Pontificis preces additae fuerint. Pius Pp. XI, 10 Decembris 1936.

5. Ante orationem ad B. Mariam V. *O Mater pietatis* ita mutetur rubrica:

Indulgentia trium annorum. Pius Pp. XI, 3 Octobris 1936.

6. Ante orationem ad S. Ioseph *O felicem virum* mutetur rubrica ut infra:

Indulgentia trium annorum. Pius Pp. XI, 3 Octobris 1936.

7. Ante orationem ad omnes Angelos et Sanctos *Angeli, Archangeli* sic mutetur rubrica:

Indulgentia trium annorum. Pius Pp. XI, 3 Octobris 1936.

8. Ante orationem ad Sanctum, *O Sancte N.*, in cuius honorem Missa celebratur, mutetur rubrica:

Indulgentia trium annorum. Pius Pp. XI, 3 Octobris 1936.

9. Ad declarationem intentionis ante Missam *Ego volo* ponatur rubrica:

Indulgentia quingentorum dierum. Pius Pp. XI, 12 Iulii 1935.

Rubricae de indulgentiis appositae ad Orationes post Missae celebrationem vel recitandas iuxta *Ritum serv. in celebr. Missae* (tit. XII, n. 6) vel pro opportunitate dicendas, reformentur ut sequitur:

1. Ante antiphonam *Trium puerorum* mutetur rubrica:

Quilibet Sacerdos, ex concessione Pii XI sub die 3 Octobris 1936, lucrari potest: Indulgentiam quinque annorum, si post Missam celebratam, recitet Canticum Trium puerorum et Psalmum 150 cum adnexa antiphona, versiculis et Oremus ut infra; plenariam, si per integrum mensem praedictas preces recitaverit, accedente sacramentali confessione et oratione ad mentem Summi Pontificis.

2. Ante orationem S. Thomae *Gratias tibi ago* inseratur rubrica:

Indulgentia trium annorum; plenaria, oratione quotidie in integrum mensem pie reiterata et additis sacramentali confessione, alicuius ecclesiae vel publici oratorii visitatione et precibus ad Summi Pontificis mentem. Pius Pp. XI, 22 Novembris 1934.

3. Ante orationem S. Bonaventurae *Transfige* inseratur rubrica:

Indulgentia trium annorum. Pius Pp. XI, 3 Octobris 1936.

4. Ante rhythmum S. Thomae *Adoro te devote* mutetur rubrica: Indulgentia quinque annorum; plenaria suetis conditionibus, quotidiana rhythmici recitatione in integrum mensem producta. Pius Pp. XI, 12 Martii 1936.

5. Ante aspirationes *Anima Christi* reformetur rubrica:

Indulgentia septem annorum, si Sacerdos post Missam invocationes pie recitaverit; trecentorum dierum toties quoties; plenaria suetis conditionibus, dummodo quotidie per integrum mensem invocationum recitatio devote peracta fuerit. Pius Pp. IX, 9 Ianuarii 1854.

6. Ad oblationem sui *Suscipe, Domine* reformetur rubrica:

Indulgentia trium annorum; plenaria suetis conditionibus, si quotidie per integrum mensem actus oblationis devote recitatus fuerit. Pius Pp. XI, 4 Decembris 1932.

7. Ante orationem ad D. N. I. C. Crucifixum *En ego* mutetur rubrica:

Indulgentia decem annorum; plenaria recitantibus post Missam et orantibus ad mentem Summi Pontificis. Pius Pp. XI, 2 Februarii 1934.

8. Ad aliam orationem *Obsecro te* sic reformetur rubrica:

Indulgentia trium annorum. Pius Pp. IX, 11 Decembris 1846. Insuper hanc orationem recitanti flexis genibus, nisi impediatur,

conceditur remissio defectuum et culparum in celebratione Missae ex humana fragilitate contractarum. Pius Pp. X, 29 Augusti 1912.

9. Ad orationem ad B. Mariam V. *O Maria, Virgo et Mater*, reformetur rubrica:

Indulgentia trium annorum. Pius Pp. XI, 3 Octobris 1936.

10. Ante orationem ad S. Ioseph *Virginum custos* ponatur rubrica:

Indulgentia trium annorum; plenaria suetis conditionibus, oratione quotidie per integrum mensem pia mente iterata. Pius Pp. XI, 18 Maii 1936.

11. Ante orationem ad Sanctum, *Sancte N.*, in cuius honorem Missa celebrata est, reformetur rubrica:

Indulgentia trium annorum. Pius Pp. XI, 3 Octobris 1936.

Datum Romae, ex Secretaria S. Rituum Congregationis, die 1 Augusti 1938.

C. Card. Laurenti, *Praefectus*.

L. † S.

A. Carinci, *Secretarius*.

№ 93.

Wstrzeźliwość i post w Wigilię Bożego Narodzenia.¹⁾

Dnia 13 listopada 1937 r. na plenarnym zebraniu św. Kongregacji Soboru, Księża Kardynałowie na przedłożoną wątpliwość: „Czy i w jaki sposób wypada udzielić dyspensy od postu jakościowego i ilościowego w Wigilię Bożego Narodzenia” odpowiedzieli: „Przecząco czyli nie wypada, stosownie do myśli prawodawcy”, według której Ordynariusze niech się starają przez odpowiednie przypomnienia doprowadzić wiernych do zachowania prawa ogólnego.

Na audiencji dnia 18 tegoż miesiąca rozstrzygnięcie to, przedstawione przez sekretarza św. Kongregacji Soboru, Ojciec św. Pius XI raczył zatwierdzić.

№ 94.

Uroczystość św. Stanisława Kostki.

Swoją uroczystość patronalną Młodzież Katolicka będzie obchodziła w niedzielę dn. 13 listopada. Ks.Ks. Proboszczowie, Pre-

¹⁾ S. Congregatio Concilii (Romana et aliarum). A. A. S. XXX (1938) 6, p. 160—161.

fekci szkół i inni kierownicy młodzieży niechaj zwrócą jej uwagę na potrzebę odświeżenia duchowego z tej okazji przez przystąpienie do Sakramentów św., oraz przez oddanie czci swojemu świętemu Patronowi i polecenie się jego przemożnej opiece.

Na mocy przywileju św. Penitencjarii Apostolskiej w tę niedzielę członkowie Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży przystępujący do Sakramentów św. mogą dostąpić odpustu zupełnego, gdy się pomodlą w kościele według intencji Ojca św. (Ojciec nasz, Zdrowaś Maryjo i Chwała Ojcu.—Rozp. Kurii Łomż. z r. 1931 str. 122).

Nadto należy urządzić odpowiednie akademie religijno-oświatowe.

Łomża, d. 22 października 1938 r.

† Stanisław Bp.

№ 95.

Obchód 11 listopada.

W dwudziestą rocznicę wskrzeszenia niepodległej Polski W.W. Księża Proboszczowie i Prefekci odprawiają nabożeństwa dziękczynne z odmówieniem przepisanej modlitwy o pomyślność Rzeczypospolitej i jej Prezydenta.

Co się tyczy życzeń, wyrażanych nieraz, o Msze św. poza kościołem, Ks.Ks. Proboszczowie przestrzegają będą Instrukcji danej przez J. Em. Kardynała Sekretarza Stanu Jego Świątobliwości z d. 4 maja 1934 r. (patrz „Konkordat“ ks. Stan. Łukomski — str. 250).

Zarazem przypominam swoje zarządzenie z d. 25 kwietnia 1931 r. (Rozp. Kurii Łomż. z r. 1931 str. 125), wedle którego Ks. Ks. Proboszczowie powinni dopilnować, aby ze względu na powagę, świątyń i świętość czynności religijnych, prócz żołnierzy w służbie czynnej i w ryszunku wojskowym, żaden męczyzna świecki nie przebywał na nabożeństwie z głową nakrytą lub z bronią.

Zarządzenie to obejmuje także wszystkie organizacje jakiegokolwiek rodzaju i nazwy.

Jeśliby ktokolwiek lub którakolwiek organizacja do tego rozporządzenia zastosować się nie chciała, nie pozostanie nic innego, jak zawiadamiać ich do opuszczenia miejsca nabożeństwa.

Łomża, d. 22 października 1938 r.

† Stanisław Bp.

№ 96.

Publica spectacula.

Attentis praescriptis can. 140 C. J. C. necnon decr. 10 Primi Concilii Plenarii Polonici, decretum Ordinarii Łomżensis de die 5 Maii 1926 a. Nr. 763/26 de publicis spectaculis hisce abrogatur.

Attamen Venerabilem Clerum adhortor ut ad mentem can. 140 C. J. C. et decr. 10 Primi Concilii Plenarii Polonici publica spectacula, quorum visitatio decori clericali detrimento esse vel indignationem fidelium evocare possit, omnino vitat.

Łomžae, d. 6 octobris 1938.

† Stanislaus Eppus.

№ 97.

Wino mszalne.

Kuria Diecezjalna otrzymała powiadomienie, że wiele firm polecających wino mszalne bądź są niekatolickie bądź nie zasługują na zaufanie.

Szereg firm sprowadza całymi wagonami winne grona z zagranicy i przetwarza je na wino u siebie, a jednocześnie trudni się na wielką skalę wyrobem win owocowych.

Niektóre firmy dla zmylenia odbiorców posługują się pośrednikami lub spedytorami o nazwiskach nieżydowskich.

Ponieważ W.W. Księża nie są w możności dochodzić rzetelności dostawców win mszalnych ani też badać poszczególnych przesyłek win na ich zdatność jako win mszalnych, przeto powinni zastosować się do mojego zarządzenia, aby brać wina mszalne tylko ze składnicy Stowarzyszenia Księży Unitas w Łomży. Zarząd tej składnicy dokłada starań, aby otrzymywać od dostawców wino mszalne pewne a nadto poleca przeprowadzać ściśle analizy.

Wobec ważności tej sprawy obciążającej sumienia Ks. Ks. Proboszczów. ufam iż żaden z Ks. Ks. Proboszczów nie zlekceważy mojego zarządzenia.

Łomża, d. 25 października 1938 r.

† Stanisław Bp.

№ 98.

Statystyka parafialna.

Kuria Diecezjalna dotychczas nie otrzymała statystyki parafialnej za r. 1937 następujących parafij: ○

Berzniki, Borkowo, Dąbrowa W., Grabowo, Grajewo, Mały Płock, Nowogród, Ostrołęka, Pietkowo, Płonka, Poświętne, Rygałówka, Szczepankowo, Wólka Karwowska.

Dane statystyczne Księża Proboszczowie nadesłają do Kurii na przepisowym formularzu najpóźniej do dn. 15 listopada b. r.

№ 99.

Kurs charytatywny dla duchowieństwa.

W Poznaniu od 15 do 17 listopada b. r. odbędzie się Kurs charytatywny dla duchowieństwa poświęcony najważniejszym zagadnieniom miłosierdzia w parafii. Uczestnicy mają zapewniony bezpłatny powrót koleją. Bliższych informacji udziela Związek Kapłanów „Unitas”, Poznań, Al. Marcinkowskiego 22.

№ 100.

Kurs alkoholologii.

Kuria Diecezjalna powiadamia W.W. Duchowieństwo, że Państwowa Szkoła Higieny z inicjatywy Departamentu Służby Zdrowia Ministerstwa Opieki Społecznej w porozumieniu z Towarzystwem „Trzeźwość” organizuje w dniach 12. XII — 17. XII r. b. XIII Kurs Alkoholologii p. t.: „Alkoholizm i jego zwalczanie”.

Kurs jest bezpłatny — wpisowe wynosi 4 zł. Wykłady odbywać się będą codziennie w godzinach rannych i popołudniowych w gmachu Państwowej Szkoły Higieny. Wszelkich wyjaśnień udziela i przyjmuje zgłoszenia (do dn. 10. XII r. b.). Sekretariat kursu — Państwowa Szkoła Higieny, Warszawa, Chocimska 24.

№ 101.

Tydzień przeciwrakowy w Polsce.

Rak obok gruźlicy jest największą klęską społeczną. Pochłania on rocznie w całym świecie około 1.500.000 ofiar; w samej Pol-

sce ginie 30.000 osób (co 15 minut 1 chory Polak umiera na raka!). Dzieje się tak przeważnie wskutek lekceważenia tej choroby, rak bowiem wcześniej rozpoznany może być wyleczony.

Dla walki z tą plagą ludzkości powstała Międzynarodowa Unia Przeciwrakowa, w Warszawie zaś istnieje „Polski Komitet do zwalczania raka” (Karowa 31, konto PKO 107) i „Polski Związek przeciwrakowy” (Wawelska 15), pozatym Łódź, Lwów i Wilno mają także swoje stowarzyszenia przeciwrakowe.

Ponieważ walka z rakiem, jako klęską społeczną, wymaga znacznych środków, przeto prowadzona jest z funduszków publicznych, ponadto jednak społeczeństwo przez zapisywanie się na członków towarzystw przeciwrakowych oraz osobistą ofiarność śpieszy z pomocą w tej walce. W dniach od 23 do 30 listopada b. r. odbędzie się Tydzień przeciwrakowy w Polsce.

Wielebne Duchowieństwo zechce zainteresować się tą akcją i swoimi wpływami ją wśród wiernych rozpowszechnić omawiając np. tę sprawę na zebraniach Akcji Katolickiej i wskazując chętnym instytucje przeciwrakowe przyjmujące na członków.

№ 102.

Orzeczenia sądowe.

1. Kuria Diecezjalna nie odpowiada za zobowiązania poszczególnych kościołów, względnie za niewykonanie przez nie ciążących na nich obowiązków.

Orzeczenie Sądu Najwyższego. Do spr. N. Ca 1295 38.
Sygn. akt. CI 1093 37.

W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej.

Sąd Najwyższy w składzie:

Przewodniczący Sędzia Sądu Najwyższego: W. Łukaszewicz.

Sędziowie Sądu Najwyższego: J. Dembicki, L. Konic,

przy udziale protokulanta aplikanta sąd. H. Czerniakowa na posiedzeniu iawnym dnia 15 marca 1938 roku w sprawie Józefa S. i innych przeciwko Kurii Metropolitalnej Wileńskiej o rentę inwalidzką, po rozpoznaniu skargi kasacyjnej Kurii Metropolitalnej Wileńskiej na wyrok Sądu Okręgowego w Wilnie z dnia 17 lutego 1937 roku Nr. akt Ca 1478 36 i wysłuchaniu głosu rzecznika powoda, zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w Wilnie uchyla i sprawę do ponownego rozpoznania temuż Sądowi odsyła, zwrót skarżącej Kurii Metropolitalnej Wileńskiej kaucji kasacyjnej postanawia.

Uzasadnienie.

Powód występując z pozwem przeciwko Kurii Metropolitalnej przed Sąd Pracy w Wilnie, żądał zasądzenia od pozwanej na jego rzecz dożywotnio po 52 zł. 30 gr. miesięcznie, poczynając od 1 maja 1925 r. z tej racji, że proboszcz kościoła parafialnego w Wielkiej Rzeszy, gdzie powód służył w charakterze organisty, zaniedbał zgłoszenia jego w terminie ustawowym do ubezpieczenia, wskutek czego Ubezpieczalnia Społeczna odmówiła powodowi wypłacenia renty inwalidzkiej w wyżej wymienionej wysokości.

Strona pozwana zarzucała, iż powództwo należało wytoczyć przeciwko kościelnemu parafialnemu w Wielkiej Rzeszy, lecz Sąd Okręgowy zgodnie z wyrokiem Sądu Pracy oraz powołując się na orzeczenie Sądu Najwyższego Nr. 328 1936 i na sprawę między tymi osobami Nr. Cpr. 121/35, w której Kuria Metropolitalna podobnego zarzutu nie podnosiła, powództwo uwzględnił.

Słusznie zarzuca Kuria Metropolitalna w skardze kasacyjnej, iż wywody Sądu Okręgowego nie są zasadne.

W myśl powołanego przez Sąd Okręgowy orzeczenia Sądu Najwyższego Nr. 328 1936 r., jako też orzeczenia Nr. 274/1937 r. parafie katolickie nie są osobami prawnymi, lecz w sprawie niniejszej zagadnienie to nie powstaje; natomiast należało Sądowi rozważyć, czy Kuria Metropolitalna odpowiada za zobowiązania poszczególnych kościołów, względnie za niewykonanie przez nich ciążących na nich obowiązków. W orzeczeniach Nr. 481/1934 r. i 274/1937 r. Sąd Najwyższy wyjaśnił, że za zobowiązania poszczególnych kościołów nie odpowiada Biskup Ordynariusz; konsekwentnie dotyczy to również niewykonania obowiązków przez poszczególne kościoły; tym bardziej nie może być odpowiedzialna w takim przypadku Kuria Metropolitalna, która zgodnie z orzeczeniem Sądu Najwyższego Nr. 346/1935 r. jest tylko urzędem. Nadto należy co do przypadku zaznaczyć, że zgodnie z can. 1185 kodeksu kanonicznego służba kościelna, a między innymi również organista, zależy wyłącznie od przełożonego danego kościoła, kościół więc jako osoba prawna, odpowiedzialny jest za wszelkie należności tej służbie. Wobec tych zasad zasądzenie spornej pretensji od Kurii Metropolitalnej jest sprzeczne z prawem.

Nie usprawiedliwia wniosku Sądu powołanie się na inną sprawę, w której pozwana Kuria rzekomo nie podnosiła podobnego zarzutu co do swojej legitymacji biernej. Okoliczność ta mogłaby

być rozważana przez Sąd Okręgowy jedynie pod kątem widzenia przyznania przez Kurie Metropolitalną odpowiedzialności, tymczasem, jak z wyżej przytoczonych wywodów wynika, brak odpowiedzialności Kurii wypływa z przepisów prawa, skuteczność zaś przyznania w myśl art. 246 kpc. może dotyczyć tylko faktów.

Na oryginale właściwe podpisy.

Za zgodność z oryginałem świadczy Sekretarz S. N. (—) Cz. Pudełekowa. Sprawdzał (—) podpis nieczytelny.

II. Proboszcz z samego prawa nie jest przed Sądem przedstawicielem praw majątkowych kościoła i wskutek tego nie może podejmować żadnych czynności procesowych w imieniu kościoła bez otrzymania od Biskupa Ordynariusza upoważnienia na piśmie.

Zbiór Orzeczeń Sądu Najwyższego. Izba Cywilna, r. 1934, nr. 481.

Orzeczenie z dnia 22 grudnia 1933 r. — 30 stycznia 1934 r. (C. I. 1952/33).

Jakkolwiek poszczególne kościoły katolickie posiadają osobowość prawną, a proboszcz zgodnie z can. 1182 Kodeksu Kanonicznego jest również administratorem niektórych majątków kościelnych, to jednak w myśl can. 1526 i 1653 Kod. Kan. proboszcz nie jest z samego prawa przedstawicielem przed Sądem praw majątkowych kościoła i wskutek tego nie może podejmować żadnych czynności procesowych w imieniu kościoła bez otrzymania od Biskupa Ordynariusza upoważnienia na piśmie; jeżeli zaś sprawa nie cierpi zwłoki, winien uzyskać takie upoważnienie przynajmniej od miejscowego dziekana, który natychmiast ma powiadomić Ordynariusza o udzielonym upoważnieniu; reguła ta obowiązuje również beneficjarjuszy, gdy chodzi o występowanie przed Sądem w imieniu beneficjum.

Przewodniczący: Sędzia W. Miszewski.

Sędziowie: W. Łukasiewicz (sprawozdawca), J. Namitkiewicz.

Sąd Najwyższy, rozpoznawał skargę kasacyjną proboszcza parafii Gończyce, ks. Stefana N. na decyzję Sądu Okręgowego w Siedlcach z 24 marca 1933 r. w sprawie przeciwko Kazimierzowi R. o 800 zł.

Po wysłuchaniu sprawozdania sędziego oraz głosu pełnomocnika parafii Gończyce, zważywszy:

że proboszcz parafii Gończyce w pow. Garwolińskim wystąpił przed Sąd Grodzki o zasądzenie na rzecz parafii względnie kościoła katolickiego w Gończycach w osobie proboszcza odsetek od

legatu, obciążającego majątek ziemski, stanowiący własność pozwanego Kazimierza R.;

że Sąd Grodzki powództwo uwzględnił, lecz Sąd Okręgowy na skutek apelacji pozwanego i powołując się na art. XVI Konkordatu oraz na can. 1519 Kodeksu Kanonicznego wyrok ten uchylił i postępowanie w sprawie umorzył z zasady, że prawa majątkowe kościoła reprezentuje Biskup Ordynariusz, jako zarządca diecezji, proboszcz natomiast nie jest uprawniony do występowania w imieniu kościoła;

że w skardze kasacyjnej powód, zarzucając obrazę art. XVI Konkordatu, can. 99 i 1495 kodeksu kanonicznego oraz art. 129 i 142 u. p. c., dowodzi, iż poszczególne kościoły są osobami prawnymi i posiadają prawo obrony swych interesów majątkowych, proboszcz zaś, jako przedstawiciel kościoła parafialnego, ma prawo występowania przed sądem w imieniu kościoła;

że osobowość prawna poszczególnych kościołów nie jest w przypadku zaprzeczana, nie zachodzi więc obraza powołanych w skardze kasacyjnej przepisów Konkordatu i kodeksu kanonicznego, stwierdzających tę osobowość;

że natomiast za słuszne uznać należy stanowisko Sądu Okręgowego, iż proboszcz w myśl przepisów kodeksu kanonicznego nie jest z samego prawa przedstawicielem przed Sądem praw majątkowych kościoła; jakkolwiek bowiem zgodnie z can. 1182 proboszcz jest również administratorem niektórych majątków kościelnych, to jednak, gdy chodzi o czynności procesowe, dotyczące wszelkich majątków kościelnych, mają zastosowanie przepisy can. 1653 i 1526; w myśl can. 1526 administratorzy nie mogą podejmować żadnych czynności procesowych w imieniu kościoła bez otrzymania od Ordynariusza upoważnienia na piśmie, jeżeli zaś rzecz nie cierpi zwłoki, to powinien uzyskać takie upoważnienie przynajmniej od miejscowego dziekana, który natychmiast ma powiadomić Ordynariusza o udzielonym upoważnieniu; reguła ta obowiązuje również beneficjarjuszy, gdy chodzi o występowanie przed Sądem w imieniu beneficjum, jak o tym wyraźnie stanowi can. 1653 w § 2, powołując się na can. 1526, skoro więc powód nie złożył wymaganego upoważnienia, ostateczny wniosek Sądu Okręgowego należy uznać za zgodny z prawem;

z tych zasad Sąd Najwyższy skargę kasacyjną oddala.

III. W sprawie jak w II, ponadto: parafia katolicka nie jest osobą prawną, lecz jest nią kościół tej parafii.

Zbiór Orzeczeń Sądu Najwyższego. Izba Cywilna. r 1937 nr. 274.

Orzeczenie z dnia 18 sierpnia — 1 września 1936 r. (C. I. 2792/35).

1) Wskazanie w pozwie niewłaściwego przedstawiciela pozwanej osoby prawnej nie jest taką wadą pozwu, która nie mogłaby być usunięta w trybie art. 66 k. p. c.

2. Parafia katolicka nie jest osobą prawną, lecz jest nią Kościół tej parafii.

Przewodniczący Sędzia W. Łukaszewicz (sprawozdawca).

Sędziowie: B. Niewiarowski, J. Dembicki.

Sąd Najwyższy w sprawie Skarbu Państwa przeciwko Parafii Katolickiej Wschodniego Obrządku w Połuskach w osobie proboszcza ks. Mikołaja S. o eksmisję z majątku pocerkiwnego, po rozpoznaniu skargi kasacyjnej Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, działającej w imieniu i na rzecz Skarbu Państwa, na wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 4 lipca 1935 r. i wysłuchaniu głosu przedstawiciela Prokuratorii Generalnej, skargę kasacyjną oddalił.

Uzasadnienie.

Skarb Państwa wystąpił do Sądu Okręgowego przeciwko Parafii Katolickiej Wschodniego Obrządku w Połuskach w osobie proboszcza oraz przeciwko temuż proboszczowi osobiście o eksmisję z majątku pocerkiwnego, Sąd Okręgowy jednak pozew ten w stosunku do parafii odrzucił z założenia, że parafia została zapozwana w osobie nienależytego zastępcy, gdyż zgodnie z wyjaśnieniem Sądu Najwyższego (Zb. O. z 1954 r. Nr. 481) proboszcz nie jest z samego prawa przedstawicielem przed sądem praw majątkowych danego kościoła i bez otrzymania od właściwego biskupa ordynariusza upoważnienia na piśmie nie może podejmować żadnych czynności procesowych w imieniu tegoż kościoła, że zapozwany proboszcz upoważnienia takiego nie złożył i wskazanie w przypadku nienależytego zastępcy nie może być usunięte w trybie art. 66 k. p. c., Sąd zaś Apelacyjny, do którego odwołał się Skarb Państwa, postanowienie to zatwierdził, przytaczając w uzasadnieniu motywy analogiczne.

W skardze kasacyjnej Prokuratoria Generalna, działająca w imieniu Skarbu Państwa, zarzuca Sądowi Apelacyjnemu: 1. obrazę can. 99 i 1495 przez odrzucenie pozwu z racji, iż parafia nie może

być zapozwana w osobie jej proboszcza, mimo że prawo kościelne uznaje parafię za osobę prawną, że proboszcz jest uprawniony do otrzymania pozwu oraz że pozew należy uważać za wytoczony prawidłowo nawet w razie niewskazania ustawowego przedstawiciela strony pozwanej; 2. obrazę art. 236 k. p. c. przez odrzucenie pozwu z powodu niewykazania się pozwanego proboszcza upoważnieniem biskupa, gdy tymczasem brak tego upoważnienia mógł tylko spowodować niedopuszczenie tegoż proboszcza do wnoszenia obrony; wreszcie 3. obrazę art. 66 i 213 k. p. c. przez odmowę udzielenia Skarbowi Państwa terminu dla wskazania właściwego przedstawiciela pozwanej parafii.

Zarzuty te nie ulegają uwzględnieniu. Wprawdzie nie jest zasadne twierdzenie Sądów merytorycznych, że wskazanie w pozwie niewłaściwego przedstawiciela zapozwanej osoby prawnej stanowi taką wadę pozwu, która nie może być sprostowana w trybie art. 66 k.p.c., wada ta bowiem nie dotyczy stosunku prawnego, który jest podstawą pozwu i który łączy powoda z pozwanym, nie zaś z jego przedstawicielem, to jednak udzielanie skarżącemu terminu dla wskazania właściwego przedstawiciela parafii byłoby bezskuteczne, gdyż parafia nie jest osobą prawną, nie posiada ustawowego przedstawiciela i wobec tego powództwo przeciwko niej nie może być wytoczone; w szczególności ani proboszcz, ani też biskup ordynariusz nie są przedstawicielami parafii, lecz przedstawicielami danego kościoła, będącego w myśl can. 99 i 1495 § 2 kodeksu kanonicznego osobą prawną; że parafia, wbrew twierdzeniu skargi kasacyjnej, nie jest osobą prawną w rozumieniu prawa kościelnego, wskazują na to przepisy kodeksu kanonicznego, który, wyliczając w rozmaitych miejscach osoby prawne, nie wymienia wśród nich parafii, to też słusznie biuro Episkopatu Polskiego w nadesłanym do Ministerstwa Sprawiedliwości wyciągu z prawa kanonicznego o osobach prawnych kościelnych i zakonnych (Dz. Urz. Min. Spraw. Nr. 10 z dnia 15 maja 1926 r.) nie wymienia parafii jako osoby prawnej (por. również Zb. O. S. N. z 1936 r. nr. 328). Parafia jest to pewne terytorium, na które rozciąga się bezpośrednia działalność i wpływ danego kościoła parafialnego; poza tym wyraz parafia używany jest również dla oznaczenia ogółu wiernych, na których rozciąga się władza duszpasterska proboszcza danego kościoła parafialnego, ogół ten jednak nie posiada osobowości prawnej, gdy brak mu jednego z niezbędnych ku temu czynników, mianowicie dekretu erekcyjnego (can. 100 i 687 kod. kan.).

Skoro przeto powództwo niewłaściwie zostało wytoczone przeciwko parafii, słusznie Sąd Apelacyjny pozew w tej części odrzucił, postanowienie zaś zaskarżone, jako w ostatecznym wyniku zgodne z prawem, pozostaje w myśl art. 436 k.p.c. w mocy.

IV. Stwierdzenie tytułu własności placu kościelnego.

Sygn. akt. C.I.455/37

W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej.

Sąd Najwyższy w składzie:

Przewodniczący Sędzia Sądu Najwyższego: S. Holewiński.

Sędziowie Sądu Najwyższego: J. Włoczewski, M. Rudowski, przy udziale protokółanta Apl. Sąd. W. Gnieweckiego i Prokuratora Sądu Najwyższego na posiedzeniu jawnym dnia 9 grudnia 1937 r. w sprawie proboszcza Parafii Wohyń ks. Szymona Sidewicza przeciwko Gminie wiejskiej Wohyń i innym o przywrócenie zakłóconego posiadania, po rozpoznaniu skargi kasacyjnej Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, działającej w imieniu i na rzecz Skarbu Państwa, na wyrok Sądu Okręgowego w Siedlcach z dnia 24 lipca 1936 r. Nr. Ca.484/36, skargę kasacyjną oddala.

Uzasadnienie.

Sąd Grodzki, po dopuszczeniu do działu w sprawie w charakterze interwenienta po stronie pozwanych Skarbu Państwa, oddalił powództwo proboszcza parafii Wohyń przeciwko Gminie Wohyń, Józefowi Juchnowiczowi i Stanisławowi Narębskiemu o przywrócenie zakłóconego posiadania placu w osadzie Wohyń, lecz Sąd Okręgowy wyrok ten zmienił i powództwo uwzględnił. W skardze kasacyjnej Prokuratoria Generalna, jako przedstawicielka interwenienta ubocznego, zarzuca wyrokowi Sądu Okręgowego naruszenie: 1) art. 2228 k.c., 351 i 393 k.p.c. przez ustalenie, iż proboszcz parafii Wohyń miał w stosunku do spornego placu animus possidendi, jednak nie użytkował go, a użytkował go ogół mieszkańców, i przez przywrócenie posiadania w tych warunkach, chociaż, zgodnie z judykaturą Sądu Najwyższego, akcja pesesoryjna służy do obrony faktycznego posiadania, nie zaś tytułu do posiadania; 2) art. 351 i 391 k.p.c. przez uznanie, iż użytkowanie placu przez pozwanych bądź osoby trzeciej nie mogło stawić podstawy do posiadania, ponieważ użytkowanie placu zawisłe było od prostego do-

puszczenia, chociaż dla przywrócenia posiadania decydujący jest stan faktyczny, nie zas animus possidendi, posiadanie zaś przez osoby trzecie wykluczało posiadanie powoda; 3) art. 351 k.p.c. przez dopuszczenie się sprzeczności w uzasadnieniu, polegającej na tym, że Sąd z jednej strony ustala, że sporny plac był w posiadaniu parafii, z drugiej zaś strony stwierdza, że plac był w użytkowaniu ogółu mieszkańców Wohynia, oraz przez przeinaczenie zeznań świadków Czczki i Piotra Patkowskiego, którzy wbrew ustaleniu Sądu, nie zeznali, aby sporny plac wchodził w skład gruntów kościelnych. Pierwszy zarzut jest niesłuszny, aczkolwiek bowiem Sąd Okręgowy ustalił, iż proboszcz parafii Wohyń nie miał stale placu w użytkowaniu, to jednak, prócz ustalenia, iż proboszcz miał animus possidendi, Sąd Okręgowy na podstawie zeznań świadków przytoczył, że proboszcz udzielał zezwolenia na urządzenie imprez na spornym placu i polecał swemu służącemu sprzątanie placu, tych zaś ustaleń skarga kasacyjna nie podważa, chociaż uzasadniały one wniosek Sądu, że plac był w posiadaniu powoda. Drugi zarzut jest także niesłuszny, skoro bowiem Sąd Okręgowy na podstawie czynów, stwierdzających rozporządzenie się spornym placem, ustalił posiadanie placu przez powoda, używanie zaś tego placu przez ogół mieszkańców uznał za zawisłe od prostego dopuszczenia przez powoda, to brak danych do stwierdzenia, aby to ostatnie użytkowanie mogło stanowić podstawę do stwierdzania posiadania spornego placu przez ogół mieszkańców (art. 2232 k.c.). Wreszcie i trzeci zarzut nie może wzruszyć zaskarżonego wyroku, albowiem ustalenie faktu użytkowania placu przez osoby trzecie z dopuszczenia powoda nie stoi w sprzeczności z uznaniem, iż plac był w posiadaniu powoda. Brak także podstawy do stwierdzenia przeinaczenia zeznań świadków Czczki i Piotra Patkowskiego, skoro bowiem świadkowie ci zeznali, że grunty kościelne były skonfiskowane i zostały sprzedane, sporny zaś plac sprzedany nie był, to bez przeinaczenia tych zeznań Sąd mógł wysnuć z nich wniosek, że sporny plac wchodzi w skład gruntów kościelnych, zresztą ta okoliczność w sporze o przywrócenie zakłóconego posiadania decydującego znaczenia nie miała. Z tych zasad skarga kasacyjna na mocy art. 436 k.p.c. winna być oddalona.

Na oryginale właściwe podpisy.

Za zgodność z oryginałem świadczy

Sekretarz Sądu Najwyższego (—) podpis nieczytelny.

Sprawdził (—) podpis nieczytelny.

V. Sąd uznaje świadectwo ubóstwa wystawione dla parafii przez Kurie Diecezjalną.

Pewnej parafii wystawiła Kuria Diecezjalna w sprawie gruntowej zaświadczenie, że dochody parafii tej nie przewyższają etatowych wydatków. Sąd Grodzki zaświadczenia tego nie przyjął, żądając: „że zwrot kosztów... zarządzony być może tylko w razie przedłożenia odpowiedniego zaświadczenia wystawionego przez Urząd Wojewódzki Śląski, a to z uwagi na niezmieniony dotąd przepis § 8 ust. 4 po-pruskiej ustawy o kosztach sądowych”.

Ponieważ według art. XXV Konkordatu wszystkie ustawy, sprzeczne z postanowieniami Konkordatu, tracą moc prawną, a przepis § 8 ust. 4 o kosztach wypływał z nadzoru państwa nad administracją Kościoła, wniósł ks. proboszcz przeciwko takiej decyzji sądu zażalenie z wnioskiem o przedłożenie sprawy Sądowi Okręgowemu do decyzji.

Sąd Okręgowy w Katowicach, rozpatrzywszy sprawę, wydał w dniu 26. I. 1938 pod I Cz. 1515/37 następującą uchwałę:

1. Zażalenie uwzględnia się i zleca się Wydziałowi Hipotecznemu Sądu Grodzkiego w Mikołowie odstąpić od wymogu przedłożenia zaświadczenia w myśl § 8 ust. 4 popruskiej ustawy o kosztach sądowych.

2. Kosztów niniejszej uchwały nie policza się.

Uzasadnienie.

Z intencji art. XXV Konkordatu zawartego dnia 10 lutego 1925 r. pomiędzy Stolicą Apostolską a Rzeczpospolitą Polską wynika, że dla zwolnienia kościołów od opłat sądowych w postępowaniu niespornym wystarczy zaświadczenie władzy duchownej, powołanej do zatwierdzenia budżetu jednostki prawa kanonicznego, tj. władzy kościelnej metropolitalnej, zwłaszcza, że w myśl art. I i XVI Konkordatu Kościół uzyskał swobodną administrację, skoro zatem zarząd jego sprawami i majątkiem oraz budżetowość nie stoją pod ingerencją i nadzorem władzy państwowej, ta ostatnia nie jest w możności wydawać zaświadczeń o dochodach i majątkach danej jednostki prawa kanonicznego.

Orzeczenie o kosztach opiera się na § 108 pruskiej ustawy o kosztach sądowych”.

№ 103.

Zmiany w duchowieństwie.

Mianowani:

Ks. C. Rogalski	proboszczem	w Płonce.
Ks. F. Guzewicz	wikariuszem	w Grabowie.
Ks. H. Podbielski	„	w Nurze.
Ks. A. Wieczorek	„	w Czyżewie.
Ks. S. Chmielewski	„	w Grajewie.
Ks. J. Mizerski	prefektem	w „